

Aarhus Kommune
Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand
Att.: Kristiina Mardi

Hav- og Vandmiljø
J.nr. 2023-7817
Ref. cemow
Den 21. marts 2023

AFGØRELSE

i sag om anmodning om fravigelse af miljømål på delstrækninger af vandområderne 02423_x (Børup Grøften) og 09906_x (Døde Å)

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Miljøstyrelsen meddeler Aarhus Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "*Godt økologisk potentiale senest 22. december 2015*" for en delstrækning af Børup Grøften, 02423_x samt "*God økologisk tilstand senest 22. december 2015*" for en delstrækning af Døde Å, 09906_x jf. bilag 1, tabel 1 og 4, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af projektet "opstuvnings- og regnvandsbassin". Delstrækningerne omfatter ca. 170 meter af vandområde 02423_x, som samlet strækker sig over 1,15 km samt ca. 200 meter af vandområde 09906_x, som samlet strækker sig over 1,42 km. Koordinaterne for vandområdernes afgrænsning ændres, når projektet er gennemført.

Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 6 i bekendtgørelse om miljømål.

Sagens oplysninger

Aarhus Kommune har ved henvendelse til Miljøstyrelsen den 31. januar 2023 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for en delstrækning af vandområderne 02423_x, Børup Grøften og 09906_x, Døde Å. Delstrækningerne omfatter ca. 170 meter af vandområde 02423_x og ca. 200 meter af vandområde 09906_x.

Anmodningen er fremsendt i forbindelse med etablering af et opstuvnings- og regnvandsbassin nedstrøms Børup Grøften og opstrøms Døde Å, der har til formål at tilbageholde overfladevand fra Børup Grøften, som i dag fungerer som regnvandsledning på flere strækninger samt tilbageholde regnvand fra fremtidig separatkloakering i Viby oplandet. Derudover skal opstuvnings- og regnvandsbassinet i forbindelse med stigende nedbørshændelser tilbageholde overløbsvand i form af urensset regn- og spildevand fra Viby Renseanlæg.

¹ Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

Kommunens anmodning

Anmodningen fra Aarhus Kommune er vedlagt følgende oplysninger:

- formålet med ansøgningen,
- projektbeskrivelse med oversigtskort der bl.a. viser hvilken strækning af vandområderne 02423_x og 09906_x, der anmodes om fravigelse af miljømål for,
- en beskrivelse af overfladevandområder, der vil blive fysisk ændret som følge af projektet samt betydninger for aktuel tilstand og målopfyldelse for disse
- redegørelse for afløbsforholdene i projektområdet før og efter projektet
- en beskrivelse af ændringernes betydning for aktuel tilstand og målopfyldelse for vandområdet og tilstødende vandområder,
- muligheden for alternativer til projektet,
- muligheden for tilpasninger af projektet

Til anmodningen er desuden vedlagt to bilag ”Natura 2000-konsekvensvurdering” og ”Overfladevand – vurdering af påvirkninger”. Kommunens anmodning med bilag er lagt til grund ved afgørelsen af sagen. Oplysningerne gennemgås herunder.

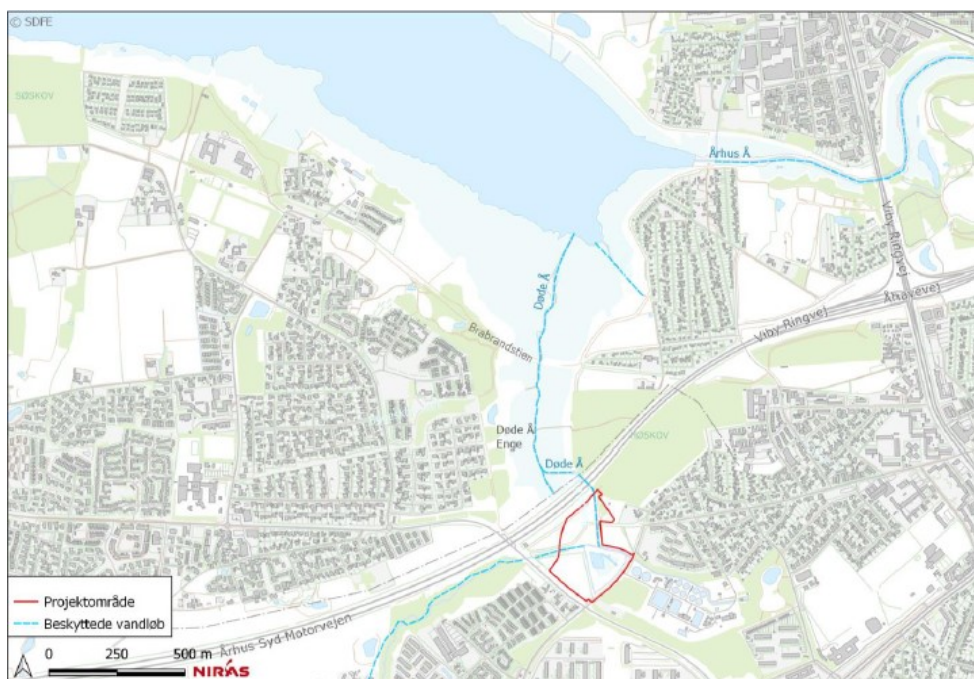
Formål og projekt

På nuværende tidspunkt modtager målsatte Døde Å en blanding af rensset spildevand, overløbsvand fra fælleskloak og tilløb fra Bøgeskov Bæk samt tilledning fra Børup Grøften. Aarhus Kommune planlægger på sigt separatkloakering i et stort område i Viby som led i håndtering af stigende nedbørshændelser. For at sikre rensning og forsinkelse af vand skal der etableres et opstuvnings- og regnvandsbassin mellem Børup Grøften og Døde Å, inden vandet ledes til Brabrand sø (figur 1).

Projektet vil sikre væsentligt forbedret vandkvalitet i nedstrømsstrækningen af Døde Å og øvrige nedstrøms målsatte vandområder, herunder Brabrand sø.

Derudover vil et opstuvnings- og regnvandsbassin bidrage til en mindsket næringsstofbelastning af rigkær på engene langs strækningen nedstrøms Døde Å, som er udpeget til et Natura 2000-område, ligesom Brabrand sø.

Det målsatte vandområde 06037, Bøgeskov Bæk vil i forbindelse med projektet blive omlagt og ledt til Døde Å uden om projektområdet, hvorfor dette vandområde ikke påvirkes af projektet.

Figur 1. Oversigtskort med projektområdet for opstuvnings- og regnvandsbassinet (rød streg) og placeringen i forhold til nedstrøms recipienter Døde Å og Aarhus Å.

Eksisterende forhold i de to vandområder

Børup Grøften afvander til Bøgeskov Bæk, umiddelbart inden dens udløb i Døde Å. Opstrøms Børup Grøften ligger et ikke målsat vandområde, der starter i Tranbjerg som et spildevandsteknisk anlæg indtil Skanderborgvej. Derefter starter Børup Grøften som et stærkt modificeret vandområde med et fragmenteret forløb med korte, åbne strækninger samt lange rørlagte strækninger, som fungerer som regnvandsledninger flere steder og som løber gennem bebygget område (figur 2). Strækningen inden for projektområdet fremstår som en dybt nedskåret og overbred kanal med lavt fald og uden fysisk variation. På grund af de rørlagte strækninger er der på nuværende tidspunkt ikke faunapassage til Børup Grøften opstrøms projektområdet, og kommunen forventer ikke, at det vil være realistisk at skabe det. Vandområde 02423_x er målsat med ikke-fiskevandsinteresse.

Opstrøms Døde Å er vandløbet registreret som et spildevandsteknisk anlæg og fremstår som en afløbskanal langs Viby Renseanlæg frem til underføringen ved Ormslevvej. Herfra starter Døde Å som et naturligt vandområde, indtil udløbet til Brabrand sø. Strækningen opstrøms Døde Å inden for projektområdet fremstår kraftigt reguleret med ringe faldforhold og blød bund uden faste substrater. Strækningen er således tydelig påvirket af dels rensset spildevand, men også af urensset regn- og spildevand i forbindelse med store nedbørshændelser. Riggærrene beliggende langs nedstrømsstrækningen af Døde Å bliver på nuværende tidspunkt periodevis oversvømmet med vand fra Døde Å, som altså kan bestå af uforsinket og urensset vand.

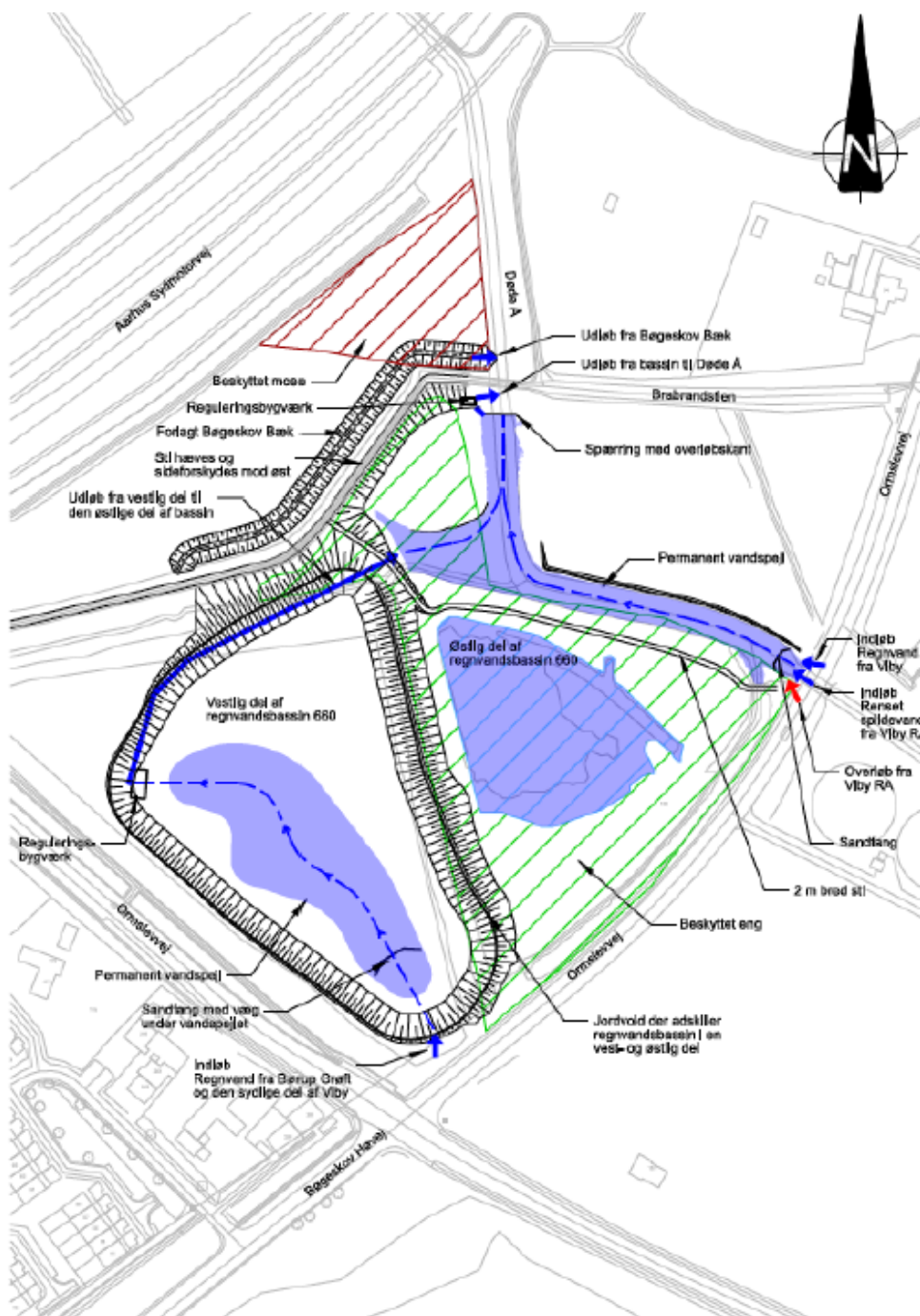
Figur 2. Oversigtskort over Børup Grøften, hvor den målsatte strækning er markeret med stiplede grøn (fra basisanalyse), rørledte strækninger med rødt (ukendt forløb), åbne strækninger med stiplede lilla, og regnvandsledninger med blå.

Fysiske ændringer af vandområder og betydning for tilstand og målopfyldelse

Børup Grøften er i alt 1,15 km lang, hvoraf projektet vil påvirke ca. 170 meter af den nedstrøms strækning. Døde Å er i alt 1,42 km lang, hvoraf projektet vil påvirke ca. 200 meter af opstrømsstrækningen. Tilstanden for de økologiske kvalitetselementer er ukendt i begge vandområder. Ved gennemførelse af opstuvnings- og regnvandsbassinet vil de to delstrækninger i vandområderne påvirkes tilstrækkeligt til, at miljømålet ikke forventes at kunne opnås. Projektet vil ikke forringe tilstanden eller forhindre målopfyldelse på de resterende strækninger i de to vandområder. Tværtimod vurderer Aarhus Kommune, at opstuvnings- og regnvandsbassinet vil medføre en væsentligt mindsket hydraulisk og stofmæssig belastning, herunder især fosfor og kvælstof, til den nedstrøms strækning af Døde Å, andre nedstrøms vandområder bl.a. Brabrand sø samt arealerne med rigkær langs Døde Å. Kommunen vurderer, at etableringen af projektet i væsentlig grad vil understøtte målet om at opnå god økologisk tilstand i den resterende del af Døde Å.

Fremtidige forhold i projektområdet

Det fremgår af projektforslaget, at der etableres to separate bassiner inden for projektområdet. Der er et eksisterende regnvandsbassin mellem Døde Å og Børup Grøften i den østlige del, som bliver udvidet til et større regnvandsbassin, hvori Døde Å vil blive inddraget. I den vestlige del bliver der lavet et opstuvningsbassin, hvori Børup Grøften inddrages (figur 3).

Figur 3. Detailplan af projektområdet, hvor udformning af regnvandsbassiner, omlægning af vandløb, placering af potentielle motorvejsramper mv. fremgår.

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet

Ud fra det fremsendte materiale fremgår det, at projektet ikke vil påvirke øvrige vandområder i vandområdedistriktet negativt. Brabrand sø vil påvirkes positivt i form af, at opstuvnings- og regnvandsbassinet vil forbedre forholdene i nedstrømsstrækningen af Døde Å.

Muligheden for projektilpasninger og alternative projekter

Aarhus Vand har undersøgt mulighederne for alternative placeringer af opstuvnings- og regnvandsbassinet, men det er vurderet, at det ikke er realiserbart at placere et tilsvarende stort opstuvnings- og regnvandsbassin et andet sted. Det skyldes, at Viby allerede er tæt bebygget og uden grønne arealer, der hverken i sig selv eller tilsammen er tilstrækkelig store til potentielt at kunne være alternative placeringer for de nødvendige opstuvnings- og regnvandsbassiner til rensning og forsinkelse af vand.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 1 og 4, til bekendtgørelse om miljømål¹, at der for vandområde 02423_x er fastlagt et miljømål om ”godt økologisk potentiale senest 22. december 2015”, og at der for vandområde 09906_x er fastlagt et miljømål om ”god økologisk tilstand senest 22. december 2015.”

Af basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027² fremgår det, at vandområde 02423_x er karakteriseret som et stærkt modificeret type 1 (lille) vandløb, samt at vandområde 09906_x er karakteriseret som et naturligt type 2 (mellem) vandløb.

Desuden fremgår det, at der er ukendt tilstand for alle kvalitetselementer for både vandområde 02423_x og vandområde 09906_x.

Der er på nuværende tidspunkt ikke fastlagt konkrete fysiske foranstaltninger i de to vandområder. Vandområde 02423_x er udpeget til at være uden fiskevandsinteresse og har dermed ikke et miljømål for fisk.

Høring

Et udkast til afgørelse er sendt i høring hos Aarhus Kommune den 21. marts 2023 med en høringsperiode på fire uger.

Aarhus Kommune har d. 28. marts 2023 meddelt Miljøstyrelsen, at der ikke er bemærkninger til udkastet.

Retsgrundlag

§ 8, stk. 1-2, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer³:

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

² <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>

³ Bekendtgørelse nr. 499 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

§ 4 i bekendtgørelse om miljømål:

”§ 4. Miljø- og fødevareministeren kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

[...]

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.

2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.

3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Ved afgørelsen er der lagt vægt på følgende forhold:

Det fremgår af anmodningen fra Aarhus Kommune, at gennemførelse af et opstuvnings- og regnvandsbassin vil indebære ændringer af de fysiske karakteristika for delstrækningerne i vandområderne Børup Grøften, 02423_x og Døde Å, 09906_x. Ændringerne vil medføre, at en del af vandløbets aktuelle fysiske tilstand vil blive ændret, og muligheden for opfyldelse af det fastlagte miljømål som vandløb vil blive forhindret, idet en delstrækning af de to vandløb vil blive inddraget i opstuvnings- og regnvandsbassinet.

For at kunne realisere opstuvnings- og regnvandsbassinet samt formålet med projektet, kan det ikke undgås, at der ændres på de to vandområders fysiske karakteristika. Miljøstyrelsen har i sin afgørelse lagt vægt på, at det er vurderet, at det ikke er muligt at placere projektet et andet sted på grund af oplandets befæstede og bebyggede arealer.

Der er desuden lagt vægt på, at projektet vil sikre væsentligt forbedret vandkvalitet nedstrøms Døde Å og øvrige nedstrøms målsatte vandområder. Endelig er der lagt vægt på vurderingen af, at projektet overvejende medfører ændringer, som vil være gunstige for tilstanden i rigkærrene langs Døde Å. Projektet skønnes således samlet set at øge sandsynligheden for at nå det fastlagte miljømål på den tilbageværende ca. 1,2 km nedstrøms strækning af Døde Å.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående oplysninger fra kommunen, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse om miljømål¹. Der meddeles Aarhus Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "godt økologisk potentiale" for en delstrækning af Børup Grøften, 02423_x samt fravige det fastlagte miljømål "god økologisk tilstand" for en delstrækning af Døde Å, 09906_x, jf. bilag 1, tabel 1 og 4, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af opstuvnings- og regnvandsbassin.

Tilladelsen til at fravige det fastlagte miljømål er betinget af, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning. Muligheden for at opnå denne godkendelse er der ikke taget stilling til i forbindelse med behandling af anmodningen om fravigelse af miljømål for delstrækninger i vandområderne 02423_x og 09906_x ved gennemførelse af opstuvnings- og regnvandsbassin.

Vandområderne 02423_x og 09906_x i sin nuværende form vil fortsat være omfattet af den konkrete vandplanlægning, herunder beskyttelse mod forringelse og omfattet af et konkret miljømål.

Efter projektets gennemførelse foretages der ved lejlighed korrektion af det fastlagte miljømål for den delstrækning af hver af de to vandområder, som afgørelsen giver anledning til.

Aarhus Kommune bedes ved projektets gennemførelse sende en konkret beskrivelse af de fysiske ændringer, der er foretaget på de to vandområders afgrænsning, forløb eller definition til Miljøstyrelsen, havogvandmiljoe@mst.dk

Med venlig hilsen

Cecilie Møller Wagner
AC-tekniker
+45 20 13 88 24
cemow@mst.dk